

Hoe het de huiszwaluwen verging in 2015

Dick A. Jonkers



Nesten van de huiszwaluw hebben een nauwe opening

Foto: onbekend



Modder is goed bouw materiaal voor de huiszwaluw

Foto: onbekend

Op het moment dat deze publicatie wordt voorbereid staan we aan de vooravond van het 39e telseizoen van deze monitoringreeks, die in 1978 van start ging. Zoiets is alleen maar mogelijk door het zeer gemotiveerde korps van huiszwaluwnestentellers. Het zou fijn zijn wanneer er aanmeldingen komen om te helpen en er kleine telgroepjes worden gevormd om te assisteren. Hierdoor blijft de continuïteit van het onderzoek gewaarborgd.

Huiszwaluwen en het weer

De weersituatie tijdens de periode met de nestbouw en de daarna volgende broedperiode speelt een rol bij de vestiging en het waarborgen van het behoud. Modder is daar bij een factor. Ook de voedselsituatie is van belang voor de overleving van de jongen en daarmee het veilig stellen van de toekomstige populatie.

April was een van de zonnigste maanden en daardoor zeer droog. Ook mei en juni waren droog. Sinds het begin van de waarnemingen in 1906 van het KNMI was het een voorjaar met de meeste zon ooit. Desondanks was april iets aan de koude kant. In mei bleef het, hoewel de zon veel scheen, vrij koud en vroor het zelfs incidenteel aan de grond.

Na de tamelijk koele en droge maanden mei en juni, was het in juli zeer warm, zonnig en droog. In augustus bleef het volgen het KNMI vrij warm en zonnig.

Koloniegrootte

De grootte van een kolonie wordt bepaald door diverse factoren. Er moeten aanhechtings- en aanvliegmogelijkheden zijn, vochtige plekken in de omgeving voor het verzamelen van modder en -niet in de laatste plaats- voldoende muggen. In het buitengebied zijn wat dat betreft de leefomstandigheden aanzienlijk gunstiger dan binnen de bebouwing. De objecten waar een of enkele nesten aanwezig zijn, bevinden zich meestal binnen de bebouwde kom. Voor tellers die meer willen weten over het huiszwaluwgebeuren zijn bij mij nog enkele thema-nummers beschikbaar van het Vogeljaar. In 2015 kwamen 172 objecten voor waar huiszwaluwen hun nest aan bevestigd hadden. Er zijn 62 objecten aangetroffen met een paar en 61 met kleine kolonies van 2-5 paren. Op achttien adressen zijn kolonies gesignaleerd met 6-10 paren en op tien plekken kolonies van 11-25 nesten. Verder bevonden zich in het gebied vier kolonies met respectievelijk 30, 28, 28 en 26 nesten. Absolute topper was de kolonie van 128 nesten in de Noordpolder beoosten Muiden.

Aantal paren per gemeente

Het is bijna niet te geloven dat er in 2015 slechts een paar meer waren dan in 2014.

gemeente	aant. nesten 2015
Muiden/ Muiderb	170 (205)
Weesp	122 (130)
Nigtevecht	38 (40)
Nederhorst d Berg	31 (43)
Vreeland	19 (36)
Loenen a/d Vecht	56 (52)
Nieuwersluis	21 (10)
Ankeveen	50 (30)
's-Graveland	21 (29)
Kortenhoef	34 (13)
Loosdrecht	44 (26)
Hollandse Rading	28 (26)
Hilversum	81 (79)
Naarden	22 (27+)
Huizen	14 (26)
Eemnes	121 (110)
Eembrugge	28 (31)
Eemdijk	69 (55)
Totaal	969 (968)

Tussen haakjes de aantallen van 2014

Van de achttien onderzochte gemeenten was er bij de ene helft een toename



Eindelijk succes in de huiszwaluwentil op het strand aan de Zomerkade in Huizen

Foto's Paul Keuning

en bij de andere helft een terugloop. Muiden/Muiderberg moest met een afname van bijna 18% een forse veer laten. In Weesp bedroeg die 15%. Vreeland vertoonde een terugloop van 47%. Het aantal nesten in Ankeveen kwam uit op meer dan een verdubbeling.

Kunstnesten en zwaluwtillen

Hier en daar zijn bewoonde kunstnesten gevonden. Er zijn inmiddels ervaringen met kunstnesten, dat zij dicht bij elkaar gehangen met enige ruimte er tussen broedparen kunnen aantrekken. Opmerkelijk is een waarneming van Vincent Fransolet op Ringersnet. Hij meldde een op 11 mei 2015 door huiszwaluwen bewoonde hout-betonnen nestkast in Ringnås op 70 km noord van Morje (Midden Zweden).

Goed nieuws is er van één van de zwaluwtillen. Die van de Zomerkade in Huizen was voor het eerst bewoond (Pieren- Olijhoek 2015). In Soest, net buiten het onderzoeksgebied van de vogelwerkgroep waren op 28 mei drie kunstnesten bezet door huiszwaluwen. In een kom bevond zich een nest met jonge pimpelmezen. De huiszwaluwen probeerden de af en aan vliegende ouders te verjagen (mededeling Jaap v.d. Berg).

Varia

Sporadisch zijn nieuwe nesten gemeld en nog steeds ook schilderwerkzaamheden in de broedtijd en het afsteken van nesten. Verder zijn op een aantal plaatsen kapotte nesten aangetroffen. Hoe dit kwam was niet duidelijk.

Bij drie nesten in Loosdrecht spietste een ekster de nesten van de muur en verorberde de inhoud op de grond (mededeling Piet en Francis Bakker).

Buiten het onderzoeksgebied trof ik op 15 september(!) in Mechelen (Zuid-Limburg) nog een nest aan met een jong in de nestopening. Op 17 september vloog dit jong uit. De laatste melding van een nestjong in Nederland is afkomstig uit Doorn van 16 oktober 1979 (Glutz von Blotzheim & Bauer 1985). Het zou interessant zijn om na te gaan, hoe lang nog jongen aanwezig zijn in ons onderzoeksgebied.

Onderzoekmedewerkers

Het samenstellen van dit verslag zou niet mogelijk zijn geweest zonder de trouwe hulp van degenen die naar buiten gingen om te kijken op welke adressen de huiszwaluwen nestelden. In 2013 waren dat de volgende personen: P. Bakker, F. Bakker, G. Bieshaar, E. de

Bruin, R. van Dijk, A. Driessen, W. Fokker, L. de Groot, Y. de Groot, D.A. Jonkers, W. Langendorff, P. Schut, A. van Soest, S. Staps, H. van Tol, en M. van der Weyden.

Geraadpleegde literatuur en andere bronnen

Glutz von Blotzheim, U.N. & Bauer K.M. 1985. Handbuch der Vögel Mitteleuropas. Band 10/1. Passeriformes (1. Teil) AULA-Verlag Wiesbaden: 490.

Jonkers, D.A. 2015. Huiszwaluwenkolonies tussen Vecht en Eem in 2014. De Korhaan 49(2): 75-76.

Pieren- Olijhoek, M. 2015. Eindelijk succes met een huiszwaluwtil. De Korhaan 49 (4): 40-41.

Internet: KNMI 2015. Maand- en seizoenoverzicht. (www.knmi.nl/klimatologie/maand-en-seizoenoverzichten).